

A N A L I Z A B I L A N S A

Dodatak „Narodnom Blagostanju“

BROJ 5

BEOGRAD, 1. FEBRUAR 1936.

GODINA VIII

Sadržaj:

Хрватска индустрија катрана д. д., Загреб
Преслица, текстилна индустрија д. д., Загреб
Крапинска текстилна индустрија д. д. у Загребу

ХРВАТСКА ИНДУСТРИЈА КАТРАНА Д. Д. — ЗАГРЕБ

Интензивност грађевне делатности битно утиче и на пословање свих оних индустрија које су непосредно или посредно повезане са том делатношћу. То вреди у првом реду за индустрију цемента, затим за индустрију цигле и црепа и индустрију креча. Сва та предузећа за интензитет свога пословања, као и за пословне успехе имају да захвале јачој делатности у грађевинарству.

Међу остала индустријска предузећа која су уско повезана са грађевинарством спада и Хрватска индустрија катрана. Она израђује, поред осталог, и кровну лепенку, која се у грађевној индустрији употребљава све више. Она израђује и материјал за изолације. А она данас прерађује и асфалт, и врши радове на асфалтирању.

Хрватска индустрија катрана прерађује у првом реду катран који се добива код фабрикации плина у плинари града Загреба. Како је то у неку руку наставак Градске плинаре, није чудно да је град Загреб преко своје Градске штедионице тако уско повезан са Хрватском индустријом катрана. Ово предузеће преузима и прерађује и катран који се добија у нашим осталим плинарама. Међутим, како загребачка плинара доминира у нашој фабрикации плина, то је сасвим природно да се највеће количине катрана преузимају од загребачке плинаре. У годинама иоле јачег пословања домаћа продукција катрана ни издалека не покрива сву потребу Хрватске индустрије катрана, па је упућена на увоз катрана из иностранства.

Делимична зависност од иностранства у погледу набавке полуфабриката има за последицу да се Хрватска индустрија катрана не ослања само на загребачку Градску штедионицу већ и на неке стране групе, које иначе у тој грани индустријске продукције заузимају водећи положај.

Извођење јавних радова великог стила, нарочито асфалтних цеста дало би хрватској индустрији катрана јаког полета, јер би тада и продукција фабриката потребних за градњу савремених цеста битно порасла.

Биланс за 4 последње године овако изгледа:

	1931	1932	1933	1934
Активна	у хиљадама динара			
Инвестиције	2.352	1.966	1.586	1.333
Благајна	88	11	36	45
Новчани заводи	—	1.229	1.263	273
Ефекти	—	48	48	48
Дужници	2.647	2.840	3.459	4.707
Роба	2.703	2.611	3.306	2.816
Губитак	21	160	—	—
Пасивна				
Главница	3.000	3.000	3.000	3.000
Резервни фонд	806	806	646	646
Рез. дуб. потраживања	39	39	39	39
Рез. за курсне разлике	300	300	300	300
Пензиони фонд	135	135	135	135

Повериоци	3.531	4.585	5.474	4.905
Чисти добитак	—	—	104	195
Збир биланса	7.813	8.867	9.700	9.222

Инвестиције су смањене за нешто преко 250 хиљада динара колико износи годишња амортизација. Властита средства далеко надмашују инвестиције, тако да покривају и знатан део обртног капитала. То даје предузећу нарочито здраву базу. Нарочито у периоду депресије кад се каматна служба тешко осећа.

Залихе робе нешто су опале. То може бити и случајно, јер су залихе концем 1933 исказане са нешто већом сумом него што је то било других година.

Потраживања код новчаних завода која су у току две последње године прелазила милион динара битно су редуцирана. Изгледа да се ту ради и о потраживањима према иностранству за извезену робу — јер Хрватска индустрија катрана пласира један део својих продуката и на страни. Та су потраживања у току прошле године највећим делом била реализована.

У вези са смањењем потраживања код банака, макар да су дужници и порасли за преко милион динара, повериоци су редуцирани за пола милиона динара. То донекле одговара смањењу позиције робе, јер пораст дужника и смањење код позиције новчаних завода некако се компензирају.

Рачун губитка и добитка овако изгледа:

	1931	1932	1933	1934
Расходи				
Укупни трошкови	2.225	1.871	1.920	1.781
Отписи	404	404	426	552
Курсна разлика	—	695	—	—
Добитак	—	—	104	195
Приходи				
Бруто приходи	2.584	2.809	2.451	2.214
Губитак	21	160	—	—
Пренос добитка	—	—	—	14
Збир прихода или расхода	2.629	2.969	2.450	2.228

Као што се види, у 1934 остварен је чисти добитак од скоро 200 хиљада динара. Иако је пословање због слабе грађевне делатности доста скучено, редуцијом издатака успело се приходе и расходе не само довести у равнотежу, него још и остварити један примеран добитак.

ПРЕСЛИЦА, ТЕКСТИЛНА ИНДУСТРИЈА Д. Д. — ЗАГРЕБ

Између индустрија које су погођене санкцијама и оних којима су ове користиле, текстилна индустрија налази се у средини. Предионице ће од тих санкција имати знатне користи, јер је престао увоз талијанског предива, а повлачење чехословачке пређе долази знатно супље. Ова предузећа која израђују готову робу, као ткаонице, апретуре и бојадисаоне, пролазе такође добро, јер су се ослободиле једног јаког конкурента. Међутим забрана увоза из Италије ипак погађа ткаонице, јер више не могу повлачити талијанску пређу и морају за домаће фабрикате од-

носно за чехословачку робу да плаћају веће цене него што их је коштала талијанска пређа.

Домаће предioniце не могу ни из далека да покрију домаћу потрошњу. А чехословачка роба је и сувише скупа. Увоз из Италије био је у последње време јевтинији, јер се за бонове плаћао далеко нижи курс, него што је одговарало службеном паритету. Иста је ситуација и данас у промету са Немачком. Насупрот томе за чехословачку робу треба плаћати паритетне курсеве, што битно поскупљује увоз.

Она индустријска предузећа текстилне струке која поред ткаонице имају и сопствену предioniцу пролазе најбоље, јер их набавка пређе не долази много скупље него до сада, а за своје продукте елиминирали су једног јаког конкурента.

Биланс „Преслице“ за ове 4 последње године:

Активa	1931.	1932.	1933.	1934.
Благајна	353	655	183	261
Менице	1.830	1.314	352	1.273
Ефекти	34	180	168	145
Дужници	11.885	14.137	6.051	8.361
Роба	3.852	2.413	6.054	8.319
Инвентар	150	135	135	135
Земљиште и зграде	490	490	490	490
Зграда фабрике	1.165	1.320	1.320	1.102
Машине	8.949	9.320	9.320	9.320
Пасивa				
Главница	2.500	2.500	2.500	2.500
Резерве	54	70	80	100
Амортизација	3.513	4.408	4.874	6.738
Менице	8.015	6.344	2.340	2.729
Повериоци	14.280	16.187	14.058	17.108
Добитак	52	52	43	150
Збир биланса	28.711	29.867	24.074	29.496

Код инвестиција већ неколико година нема промене. Осим знатног отписа за амортизацију. Фонд амортизације већ износи 6,7 милиона динара или две трећине свих инвестиција. Док је раније диспаритет између инвестиција и властитих средстава био знатан, (однос је био 25 милиона према 10,6 милиона), данас је тај однос 2,6 милиона према 3,7 милиона. Ако амортизација и даље буде тако знатна, за најкраће време властита средства ће покривати све инвестиције. Наравно одбивши вредност Фонда амортизације.

Како дужници тако и залихе показују знатан пораст. То значи да је предузеће у 1934 години радило интензивније него годину-две раније. А позната је чињеница, да је наша текстилна индустрија у прошлој години готово на свим линијама радила са три смене радника.

У вези с порастом дужника и залиха порасли су и повериоци. Међутим, како је пораст поверилаца изазван порастом залиха и потраживања, а не можда неким новим инвестицијама, тај пораст поверилаца само показује јачи рад.

Пословни резултати били су у 1934 години знатно повољнији него раније. Међутим, исказани добитак није још толики, да би се могло приступити плаћању дивиденде. Али се у замену за то за фонд амортизације могао одвојити знатно већи износ него ранијих година. У 1934 овај је фонд повећан за 1,85 милиона према самих 470 хиљада у претходној години.

КРАПИНСКА ТЕКСТИЛНА ИНДУСТРИЈА Д. Д. У ЗАГРЕБУ

Текстилна индустрија радила је и у 1935 години добро. Нарочито је повољно стање предioniца које су радиле пуним капацитетом. Код ткаоница и фабрика трикотаже приметила се ипак у извесној мери нешто јача конкуренција јер је у току последње две-три године код нас основано много нових текстилних предузећа, најразличитијих грана. У вези с тим приметила су се три покрета: спуштање цена, специјализација производње и побољшање квалитета производа.

Међутим, изгледи предузећа која производе добру и солидну робу и даље су врло повољни, јер се публика више не задовољава с лошијим производима.

Производи Крапинске текстилне индустрије д. д., која је основана пре 9 година, имају добру прођу и, с обзиром на солидни квалитет, уживају најбољи реноме међу потрошачима.

Рачуни изравнања за последње две године овакви су:

Активa	1933	1934
	у хиљадама динара	
Готовина	360	74
Роба	1.729	1.580
Сировине	1.017	993
Машине	3.450	3.200
Зграде	2.030	2.000
Возила	20	50
Инвентар	18	16
Пасивa		
Главница	2.000	2.000
Дужници и повериоци	6.534	5.669
Прелазни	54	—
Пренос добитка	(—95)	36
Добитак тек. године	131	208
Збир биланса	8.624	7.913

Збир биланса смањен је са 8,6 на 7,9 милиона динара, првенствено због смањења салда текућих рачуна, који се у обе године јавља у пасиви, и то: 1933 године за 6,53 милиона, а 1934 године са 5,66 милиона динара. Како предузеће не исказује дужнике и повериоце одвојено, тешко је доносити закључке о томе да ли се смањење ове позиције има приписати дужницима или повериоцима. Према кретању осталих позиција у активи, могло би се наслути да су промене код дужника незнатне. То значи да предузеће није мењало став у погледу кредитирања, даље, да су смањене друштвене обавезе, а у вези с тим да се поправио и однос између сопствених и туђих средстава.

Интересантна је и структура активе. У 1934 години отпада на инвестиције 5,26 милиона, а на обртну имовину 2,65 милиона динара. Инвестициона имовина према обртној стоји у односу 2 према 1. То је сасвим нормално с обзиром на то што је у питању индустријско предузеће.

У активи порасла је једино позиција „Возила“ са 20 на 50 хиљада динара. Значи да су набављена нова превозна средства. Пада у очи да је готовина смањена за близу 300 хиљада динара, са 360 на 74 хиљаде. То не мора значити да је погоршан и ликвидитет предузећа. У 1933 готовина је била тако велика због банкарске кризе. Предузећа су држала већу готовину да би могла без сметње одговорити свим својим обавезама, а првенствено у погледу плата и надница. Ове су обавезе, истина, врло важне и у 1934 години, али се показало да је она сувише велика предостројност непотребна. Нарочито у предузећима, која производе робу чији је брзи пласман унапред обезбеђен.

Вредност машина исказана је са 3,2 милиона према 3,45 милиона у 1933 години. Смањење износи 250 хиљада односно 7,2%. Толики је морао бити и проценат амортизације. Опис зграда изнео је такође 30 хиљада, тако да су оне у 1934 у билансу исказане са 2 милиона динара.

Разлике између 1933 и 1934 код робе и сировина су незнатне. То важи и за инвентар.

1932 годину предузеће је завршило са губитком од 95 хиљада динара. У следећој години остварен, је насупрот томе, добитак од 131 хиљаде динара. То је омогућило да се губитак из претходне године сасвим покрије, а остатак од 36 хиљада да се пренесе на 1934 годину. У овој последњој години добитак износи 208 хиљада динара. Да је објављен рачун губитка и добитка, сигурно би се показало да је ово повећање добитка једним делом изазвано и смањењем издатака на камату.